

Nr 846

Av fru Sjövall m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 65, angående anslag för budgetåret 1965/66 till statsdepartementen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 721 i Första kammaren)

I proposition nr 65/1965 framlägger finansministern förslag om ny departementsorganisation, innebärande bl. a. inrättandet av 75 nya fasta tjänster för högre tjänstemän.

Ett av huvudmotiven bakom förslaget har varit den ökade förskjutningen under senare år av departementens verksamhet mot frågor rörande planering och vidareutveckling, orsakad av den snabba samhällsutvecklingen och därmed sammanhängande stegrade krav på långsiktighet och samordning i bedömningarna. I propositionen understryker statsrådet att det härigenom växande »utredningsarbetet huvudsakligen skall äga rum utanför departementen, i underlydande organ och genom kommittéer och särskilt tillkallade sakkunniga. Jag delar uppfattningen att vid den funktionsuppdelning som vi har mellan myndigheter och departement utredningsarbetet och insamlandet av data och annat material väsentligen bör och måste ske utanför departementen. Men det är nödvändigt att departementen har en sådan kvalitativ och kvantitativ kapacitet och organisation att det blir möjligt att där bedöma och självständigt värdera de utredningar och det material som kommer in. Departementsorganisationen skall också göra det möjligt för departementschefen att lägga fram riktlinjer för den planering som skall ske inom underlydande verk och myndigheter.» (s. 9—10.)

Vidare framhålles önskvärdheten av att departementens organisation blir tillräckligt smidig. »Inte minst av hänsyn till departementens karaktär av planeringsorgan måste det vara lätt att anpassa resurserna efter olika behov och förhållanden. Departementschefen måste snabbt kunna förskjuta tyngdpunkten i arbetet från ett område till ett annat eller ta upp ett nytt område till bearbetning. Organisationen måste vid behov kunna förstärkas med experter från olika områden. Det är också viktigt att arbetet bedrivs så nära under departementschefen som möjligt.» (s. 10.)

Integrationsproblem inom de enskilda departementen har också beaktats, liksom behovet av inrättande av särskilda internationella sekretariat. Där emot har interdepartementala samordnings- och planeringsproblem ej ak-

tualiserats, då »Rådande förhållanden i fråga om samordning mellan departementen» bedömts ej ge skäl till anmärkning. (s. 15.)

Anmärkningsvärd är propositionens brist på förslag om forskningspolitikens och forskningsplaneringens centrala organisation. I samband med förslaget om ökade resurser för planeringsverksamheten inom verk och myndigheter säges endast att »På utbildningens och forskningens område kunde förslag dock redovisas redan till fjolårets riksdag.» (s. 2.) Frågan om planeringen på forskningsområdet tas därefter ej vidare upp till behandling, varken på departementens, verkens eller annan myndighets nivå. Samma frånvaro av förslag och ställningstaganden i dessa avseenden gäller även i proposition nr 40/1965, som dock behandlar vissa för forskningsutvecklingen centrala frågor.

I det citerade uttalandet till fjolårets riksdag om redovisade förslag i fråga om planering på forskningsområdet, avses förmodligen i första hand den nu genomförda omorganisationen av universitetskanslersämbetet samt det i proposition nr 69/1964 anmälda inrättandet av forskningsberedningen och redovisningen av dennas arbete under det första verksamhetsåret 1963. Motsvarande redovisning för 1964 lämnas i proposition nr 40/1965. Inte i något avseende har därvid emellertid frågan om organisationen av forskningsplaneringen inom departementen eller om forskningsplaneringens interdepartementala samarbetsformer blivit föremål för ställningstaganden. Med hänsyn härtill, och med den begränsade räckvidd som existerande lösningar totalt sett har, måste förhållandena på forskningsplaneringsområdet med avseende på centrala resurser betraktas som otillfredsställande.

Forskningen är i dag en ekonomisk och social faktor, som tenderar att få utslagsgivande betydelse för stora delar av samhällslivet och som ianspråktar mer och mer av i synnerhet de tekniskt avancerade staternas personella och finansiella resurser.

På grund härav görs runt om i världen allvarliga försök att genom planering på central nivå och upparbetande av ökad kunskap och löpande information om forskningen söka möta de existerande och kommande problemen. Många länder anstränger sig nu för att snabbt få till stånd en nydaning på detta område, varvid ofta en genomgripande revision av organisationen för forskningsplaneringen på central nivå aktualiseras. Därför finns nu på flera håll utomlands inrättade olika forskningspolitiska centrala organ med hög status och ofta stora resurser.

Det är vår bestämda övertygelse, att det även i Sverige bör inrättas en fast organisation för den centrala forskningsplaneringen och det forskningspolitiska arbetet i landet. Vi noterar därför med beklagande att den nu föreslagna departementala reorganisationen för i första hand planerings-, samordnings- och vidareutvecklingsfrågor, som också innefattar uttalanden om statsrådsberedningens centrala ställning i fråga om det stat-

liga utredningsväsendet, ej innefattar förslag som berör forskningen. De organisatoriska aspekterna på dennas viktiga roll i samhällslivet och centrala betydelse för den ekonomiska utvecklingen förefaller att i alltför hög grad vara förbisedda.

Under åberopande av det anförda, samt med hänvisning till den utförliga motiveringen som finns i vår motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40, får vi hemställa,

att riksdagen, i anledning av proposition nr 65/1965, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning om den centrala forskningsplaneringens departementala och interdepartementala organisation.

Stockholm den 8 april 1965

Elisabet Sjövall

Erik Grebäck

C. G. Regnéll

C.-G. Enskog